

Makitu ki nja joo ki Pol ndangi adi
Korenti'gi

Ta ki do makitu'ti ki nja joo ki Pol ndangi adi
Korenti'gi

Makitu ki nja joo ki Pol ndangi adi Korenti'gi kin toji toki lo ngan mbunə Pol'ti ki njekawnan. Takasinan el ində mbunə njekawnan'ti ki Pol ojido kojitara kaw mbah lə Pol ki inbe yəti rangi num ta ojido tōgi ki ingə kadi in njekawkulə. Ki gorow təm go ta, rai adi takasinan el kakin goto mbunə'de'ti nga. Kulənoji ki maji yo ə təl to dann Pol'ti ki njekawnan gogi nga. Be ə Pol ndangi makitu kadi ɔr'n ginn nya ki ra ta adi kulənoji ki dann'de'ti ki njekawnan ngan ki adi yəti'n kojitara kaw mbah lə'ne. Elta rənel lə'ne ki ojido noji ki uləi nan'ti ningə elta ra'n rə ndoo tado nyamaji'gi ki kadi rai ki njekunme'gi ki dɔnangi Jude'ti ki sii me ndoo'ti. Go'ti elta ɔrta do'ne'ti toki n'in njekawkulə. Tōgi ki kadi n'ra'n kulə to njekawkulə kin n'ingə ki rə Burəbe'ti (10.8).

Kon ta'gi ki me'ti: Kandi me ta'ti 1.1-11. Kulənoji ki to mbunə Pol'ti ki njekawnan 1.12-7.16. Mbon nyamaji'gi kinan'ti tado njekunme'gi ki sii Jude 8-9. Pol un ta el ɔr'n ta do'ne'ti toki n'in njekawkulə 10-13.

Kuwə ji nan

¹ M'in Pol ki njekawkulə lə Jeju Kirisiti kigo ndigi'ti lə Luwə, nan'ti ki ngonkon Timote, j'uwə ji'se in *Njekawnan'gi lə Luwə ki sii Korenti'ti, taa j'uwə ji de'gi lə Luwə ki sii dɔnangi'ti ki Akay'ti ki ta'a ba pəti to*.

* 1:1 1.1 KNK 18.1

² Kadi memaji ki kisimaji lə Baw'je Luwə in ki Burəbe Jeju Kirisiti in nan'ti sese.

Pol ra oyo Luwə

³ J'ulə toji dɔ Luwə'ti ki Baw Burəbe lə'je Jeju Kirisiti. Baw'je ki memaji li'ə to mbar mbar, ki in Luwə ki nje sɔlme me nya'gi'ti pəti. ⁴ In ə in nje sɔl me'je dɔ kon'gi'ti ki dangi dangi, kadi j'in kaa ji sɔl me de'gi ki kon'gi ki dangi dangi tei dɔ'de'ti tɔ. Kadi ji sɔl me'de ki me sɔl ki j'ingə rɔ'a'ti. ⁵ Be tɔ ə, toki j'ingə'n kon lə Kirisiti ngayn, Kirisiti sɔl me'je ngayn tɔ. ⁶ Re j'isi j'ingə kon ə, in kadi me'se sɔl'n, taa in tado kaji lə'se tɔ. Re me'se sɔl ə, in kadi adi'se me sɔl tɔ. Nga ningə, me sɔl kin a ra kadi to uwəi tɔgi'se ba me kon'ti toki j'isi j'ingə kon kin be tɔ. ⁷ Lo kin'ti, j'ində me'je dɔ'se'ti njiriri, tado ji gər kadi loki isi indəi rɔ'se nan'ti se'je dɔ kon'ti, isi indəi rɔ'se nan'ti se'je dɔ me sɔl'ti ki j'isi j'ingə tɔ.

⁸ Ngannkon'm'gi, ji ndigi kadi in gəri go kon ki te dɔ'je'ti dɔnangi Aji'ti kin. De'gi adi'je kon kadi ki dum kelta'a, in kon ki aldɔ singə'je. De ki ində me'ne dɔ'ti kadi n'a n'isi ki dɔ'ne taa goto. ⁹ J'in j'ində me'je'ti kadi j'in de'gi ki gangi ta koy dɔ'je'ti nga. Ningə in be kadi j'uwə'n kul rɔ'je'gi inbe el, nan kadi j'uwə'n kul Luwə ki nje kadi njekoy'gi indəi taa lo koy'ti. ¹⁰ In in ə taa'je ta ko koy'ti kin, ningə a nanyi ki lo taa'je kilə taa'ti bay. In ə j'ində me'je dɔ'a'ti, kadi a taa'je ta ko koy'ti kin bay. ¹¹ Ningə, inbe'gi kaa isi indəi rɔ'se ta'ti tɔ, me kelta'ti ki Luwə tado lə'je. Luwə a ra se'je maji ki row nya ki de'gi ngayn dəji tado lə'je. Lo kin'ti, maji kin a təl nya ra oyo lə de'gi ngayn tado lə'je tɔ.

Pol yəti ndu'ne ɔjido kaw mbah lə'ne

¹² Nya ki adi'je rɔnel, me'je uwə'je ki ta el, ji gər kadi njiyə'je dann de'gi'ti ki gəri Luwə el, in ki hal ki sɔl lɔm

lom, ki nya ra ki rōta'ti ki in rō Luwō'ti. Ningō in njiyō ki jī njiyō ki gosi lə de el, nan ki ra maji lə Luwō. Kibo ngayn, in ki panjiyō kin ə jī njiyō'n ki rō'se'ti. ¹³ Ta ki jī ndangi j'adi'se kin, in ta madi ki rangi el, nan in nya ki tudai ə in gəri me'ə inbe kin par. Nga ningō, m'gər kadi a gəri me'ə ar njay bay. ¹⁴ Toki in gəri nden nga kin, a in gəri ar njay, ndo təl Burəbe Jeju'ti ki j'a j'in nya rōnel lə'se toki a in nya rōnel lə'je kin be tō. ¹⁵ Ki me ki tinyi kati kin ə, m'ndigi kadi in gəi ə m'te dō'se'ti kete, kadi m'adi'se ingəi ra maji ki nja joo. ¹⁶ Nga ningō kadi m'ində dō'se'ti taa, m'aw dōnangi Maseduwann'ti, ə m'ində Maseduwann'ti ə†, m'təl m're dō'se'ti gogi bay kadi to rai sə'm me nya ge'gi'ti lə'm kadi m'aw Jude'ti. ¹⁷ Ndu'm ki m'un kin, m'un ki non be par el, taa ndigi ra'gi lə'm in kigo mərta'ti lə de kadi to m'el m'ene «oyo» ə m'təl m'ene «jagi» el. ¹⁸ Luwō in nje ra nya ki low'a'ti asi kadi mannaji lə'm: ta'gi ki j'eli sese in «oyo» num «jagi» num el. ¹⁹ Tado Jeju Kirisiti, Ngonn lə Luwō ki j'in ki Silasi ge ki Timote ge‡ j'ilə'se mbər ta li'ə kin in «oyo» num «jagi» num el. In de ki ta ki a ingə rō'a'ti in «oyo» par. ²⁰ Ningō kun ndu'gi lə Luwō pəti, Kirisiti ə in nje tōji de k'ene «oyo» in ki rōta'ti, taa in ki gorow li'ə tō ə j'isi j'eli'n j'ene «Amen», tado kulə'n tōji dō Luwō'ti tō. ²¹ Ningō in Luwō ə in nje kadi'je num, ingi num, tōgi me kində rō nan'ti me tō Kirisiti'ti. In ə mbəti'je ində'je ta dangi tado lə'ne. ²² In in tō ə ində ndaja lə'ne rō'je'ti to nya lə'ne, taa ində Ndil'ne me'je'ti to nya ki adi'je dōkete dann nya maji'gi'ti ki ində taa dangi tado lə'je, kadi a adi'je.

²³ M'in m'dəji Luwō kadi gangi ta ndo'm, re m'ngom: ningō in kadi m'tuji me'se el, ə m'təl m're'n Korenti'ti

† 1:16 1.16 KNK 19.21 ‡ 1:19 1.19 KNK 18.5

gogi el. ²⁴ Ningə ji sangi row kadi j'ində tɔgi dɔ'se'ti kadi uni me'se el jagi, tado isi uwəi tɔgi'se ba me kunme'ti ne nga. Nya ki j'isi ji sangi, in kində rɔ nan'ti sese dɔ kulə'ti kadi ingəi ronel.

2

¹ Ki ɔjido'm, m'oo maji ngayn kadi m'təl m'aw rɔ'se'ti gogi el, nan to m'tuji me'se. ² Tado re m'tuji me'se ə, de ki a adi'm ronel goto. De ki a adi'm ronel ə, in ingi ka ki m'a m'tuji me'se kakin par. ³ Ningə, in ginn'ə kin ə, m'ndangi'n makitu'ti to ndangi m'adi'se* kadi to m'aw ki rɔ'm el. M'aw ki rɔ'm el nan to de'gi ki kadi adi'm'in ronel, təli tuji me'm to tuji yo. M'gər maji ngayn, ki ɔji dɔ'se, kadi ronel lə'm in ronel lə'se pəti. ⁴ In ki me kon ki ngayn, ki me ki ur mad'a, ki mann non ki tɔ kum ə m'ndangi'n makitu m'adi'se. Ningə in kadi m'tuji'n me'se el, nan kadi in gəri ndigi ki m'ndigi'se.

Me Pol sɔl dɔ de'ti ki nje tuji me'ə

⁵ Re de madi in nje ginn me ki tuji nga ə, in m'in ə tuji me'm el nga, nan in ingi pəti ə tuji me'se. Ki kadi j'eli j'adi aldo maji el ə, tuji me de'gi madi dann'se'ti nga. ⁶ Ningə ko de ki be kin, ta bulə de'gi ki kawinan ki dɔ'a'ti inbe kin ka as'a naki. ⁷ In be ə, ki ngosine kin, kadi adi me'se sɔl dɔ'a'ti, ə uləi dingəm me'ə'ti, nan to metuji ki aldo maji in uti dɔ'a. ⁸ Lo kin'ti, m'dəji'se kadi ɔji'ə ndigi ki in ndigi'ə adi gər. ⁹ Nga ningə, ginn ndangi ki m'ndangi makitu m'adi'se in kadi m'nan me'se m'oo ke təli rɔ'se go ta'ti me nya'gi'ti pəti wa. ¹⁰ Loki me'se sɔl dɔ de'ti ki ra nya ki majel, m'in kaa me'm sɔl dɔ'a'ti tɔ. Nga ningə, re me'm sɔl, loki nya madi to kadi me'm sɔl dɔ'ti ə, in tado lə'se ə me'm sɔl'n takum Kirisiti'ti.

* 2:3 2.3 7.8

¹¹ Tado kadi *Satan ingə tarow do'je'ti el, tado ji gəri ndigi ra'gi li'ə bəti.

Me Pol ra sururu

¹² Loki m'aw m'te Tirowasi'ti kadi m'iləmbər Poyta ki maji lə Kirisiti, m'oo kadi Burəbe te tarow ta'ti panyi adi'm, ¹³ nan me'm ra sururu, tado m'ingə ngonkon'm Titi el. In be ə, m'inyə njekunme'gi, ə m'un tarow kaw Maseduwann'ti†.

Təti rə me kində rə nan'ti ki Kirisiti

¹⁴ J'uləi toji do Luwə ki əy'je ki dokagilo'gi pəti adi j'in me rə'ti ki Kirisiti təti kin. Luwə un'je ilə'n mbər lə Kirisiti ki lo'gi pəti adi de'gi gəri'ə to nəm kagi ki bany'a əti maji ki sanan ki lo lo be. ¹⁵ Lo kin'ti, ji to to nəm kagi ki bany'a əti maji, ki Kirisiti un adi Luwə be. J'əti maji, tado de'gi ki isi sangi kaji num, tado de'gi ki isi ai tuji'ti num to. ¹⁶ Ki rə de'gi madi'ti, in banyi koy ki isi aw se'de koy'ti, nan ki rə nje ki nungi'ti, in banyi kaji ki isi aw se'de kaji'ti to. Eke nan ə asi kadi ra kulə kin wa? ¹⁷ J'in ji to to ndəgi de'gi ngayn ki isi uni ta lə Luwə to nyara gati kin el. J'eli ta ki rəta'ti, ki in rə Luwə'ti, takum Luwə'ti me kində rə nan'ti me to Kirisiti'ti.

3

Bərkulə'gi ki me kunmindi'ti ki sigi

¹ Kadi m'dəji m'oo ke j'isi ji sangi kadi ji toji rə'je inbe kaa bay wa? Ke kadi ji rai toki de'gi madi isi rai, isi taai makitu lo ki rangi'ti kadi manaji do'de'ti ki rə'se'ti, ingi ki taai makitu ji'se'ti awi ki lo rangi'ti kin be wa? ² Makitu ki kadi manaji do'je'ti ə, in darə'se inbe'gi. In makitu ki ndangi ngarme'je'ti, ki de'gi pəti gəri num isi tudəi num. ³ To ki taga kadi in makitu ki

† 2:13 2.13 12-13; KNK 20.1

Kirisiti ndangi, adi'je ji'je'ti, ulə'n'je. Kirisiti ndangi ki mann ndangi nya makitu'ti el, nan ndangi ki Ndil Luwə ki nje kisi kumngayira; in makitu ki ndangi do mbal'ti el, nan ndangi ngarme de'ti*.

⁴ In kin ə in me tinyi kati ki j'aw'n takum Luwə'ti ki takul Kirisiti. ⁵ Ningə j'a j'el j'ene in ki tɔgi'je'gi inbe ə ji ra'n nya madi el, nan in ki tɔgi ki in rɔ Luwə'ti. ⁶ In Luwə inbe tɔ ə adi'je tɔgi, adi ji təl'n nje ra kuləbər'gi me kunmindi'ti ki sigi. In kunmindi ki in ginn Ndukun'ti el, nan in ginn Ndil Luwə'ti. Tado *Ndukun ki ndangi in nje re ki koy, nan Ndil Luwə in nje re ki kaji.

⁷ Kete ndukun in ki ndangi ki gaji ta'gi kare kare go nan'ti do bar mbal'ti, ə kunji tɔbar lə Luwə unji do'ti kin. *Moji ki nje re ki ndukun kakin, takum'ə on por wor, ki lo kadi ngann Isirayel'gi gonyi takum'ə goto†. Ningə takum'ə ki on por kin, unji dɔkagilo nden be par ə ginn'ə gangi. Ə re ra kulə ki Ndukun ki nje re ki koy adi kunji be ningə, ⁸ ra kulə ki Ndil Luwə a əti bol ki dum bay. ⁹ Re kulə lə Ndukun ki a aw ki de'gi me ta ki gangi'ti adi kunji ningə, kulə ki kadi Luwə təl'n de'gi de'gi'ti ki dana takum'ne'ti a adi kunji ki əti bol ngayn bay. ¹⁰ J'asi kadi j'eli j'ene, tɔbar ki dɔkete, kunj'ə goto non tɔbar'ti ki bone kin, ki in kunji ki utə in ki kete sanyi. ¹¹ Kin ə nya ki lo ti ə a ində dər ə ingə tɔbar ningə, nya ki a to biti ki non'ti tɔbar li'ə a əti bol ki dum. ¹² Nya ki j'isi nginə ta'a kin ə ra adi j'awi ki me ki tinyi kati. ¹³ J'in ji ra toki Moji ra'n kin el. Moji ki ilə ku takum'ne'ti kadi ngann Isirayel'gi oyi ta tɔlta kunji ki lo ti ə a goto kin el‡. ¹⁴ Nyagər lə ngann Isirayel'gi goto, do'de boi boi. Ningə biti bone kin ka, loki isi tudəi

* 3:3 3.3 Tekitaga 24.12; Jeremi 31.33; Ejaekel 11.19, 36.26 † 3:7 3.7

Tekitaga 34.29 ‡ 3:13 3.13 Tekitaga 34.33

Kunmindì ki kɔkɔ ɔ, ku kin to ba inbe bay. To ba, de un kum'de'ti el, tado in ki kində rɔ nan'ti ki Kirisiti ɔ ku kin a goto'n kɔ takum'de'ti. ¹⁵ Biti bɔne kin ka, loki isi tudəi makitu'gi ki Moji ndangi kin ɔ, ku madi uti kum'de do nyagər'ti inbe bay. ¹⁶ Nan toki ndangi me makitu'ti lə Luwə eyina: Loki Moji tur rɔ'ne ki rɔ Burəbe'ti par ɔ un ku kɔ takum'ne'ti[§]. ¹⁷ Tado Burəbe in Ndil, ningə loki Ndil Burəbe in səm'ti, low'ə'ti kin ɔ taa k'inyə taa in səm'ti tɔ. ¹⁸ Ningə j'in pəti, ku in ki goto kum'je'ti kɔ, adi ji toji tɔbar lə Burəbe rɔ'je'ti toki kɔtirongi a toji'n ndil de be. Lo kin'ti, ji mbəl ji to to Burəbe inbe be. Burəbe ki in Ndil adi tɔbar li'ə unji do'je'ti unji kunji ki ɔti bol ki do mad'a'ti, do mad'a'ti.

4

Kirisiti in nan'ti ki njekawkulə'gi

¹ Toki in kulə ki Luwə ɔ adi'je kigo memaji'ti li'ə, togi'je goto ta'ti el. ² J'in ji mbəti nyara ki lo kiyə'ti, ki nya ki to rɔsɔl ki de'gi isi rai. Panjiyə'je in ki lo kədikum nan'ti el, taa ji mbir ta lə Luwə dow kare el tɔ. Loki ji toji nya ki rɔta'ti ki taga ɔ, ji sangi kadi ji taa me de'gi takum Luwə'ti to taa yo. ³ Nga ningə, re Poyta ki maji ki j'isi j'iləmbər'ə kin, to lo kiyə'ti ɔ, to lo kiyə'ti tado de'gi ki isi awi tuji'ti, ⁴ tado nje ki uni me'de el. Ingi ki ngar nje kində togi'ne do dɔnangi'ti ne, uti kum nyagər lə'de nga adi lo kadi oyi kunji Poyta ki maji lə nje toji tɔbar lə Kirisiti kin goto. Kirisiti ki in banakum Luwə inbe. ⁵ Toki rɔta'ti, j'isi j'iləmbər rɔ'je j'inbe el, nan in Jeju Kirisiti ki Burəbe ɔ j'isi j'iləmbər'ə. Nga ningə j'inbe j'in bər lə'se tado lə Jeju. ⁶ Tado Luwə ki nje k'el k'ene: «Kadi kunji unji dann lo ki diw'ti*» kin ɔ adi kunjə unji ngann

§ 3:16 3.16 Tekitaga 34.34 * 4:6 4.6 Lotum 1.3

me'je'ti, kadi ji gəri'n tɔɔar li'ə ki unji takum Kirisiti'ti kin.

⁷ Ningə nya maji læ Ndil kin, j'oti darɔ'je'ti ki yai ki to to ngoo ki kuwə ki hanji be kin. In be kadi to ar njay toki tɔgi ki ətɔi ɔol kin in rɔ Luwə'ti um in rɔ'je'gi'ti el. ⁸ Kon'gi ki dangi dangi kawinan ki dɔ'je'ti, nan budi singə'gi el; me'je gangi mann, nan j'ore me'je ngan inbe kin. ⁹ De'gi indəi kum'je ndoo, nan Luwə inyə'je kɔ el; tɔti'je nanga, nan tɔli'je el. ¹⁰ Darɔ'je isi oti koy læ Kirisiti ki lo'gi dɔkagilo'gi pəti, kadi de'gi oyi toki Kirisiti isi ki dɔ'ne taa darɔ'je'ti. ¹¹ Tado j'in ki j'isi ki dɔ'je taa, j'isi ta koy'ti ki dɔkagilo'gi pəti tado læ Kirisiti. In be kadi de'gi oyi toki Kirisiti isi ki dɔ'ne taa darɔ'je'ti ki ndo madi ə a oy kin. ¹² Lo kin'ti, j'in j'a j'ində taa lo koy'ti kadi to j'isi'n kumngayira ba tɔ.

¹³ Toki in ndil kunme ki kareba ə isi ra kulə me'je'ti, makitu læ Luwə el ene: «In tado kun ki m'un me'm m'adi Luwə ə m'elta li'ə†.» Ningə j'in kaa in tado kun ki j'uni me'je j'adi Luwə ə j'elita li'ə tɔ. ¹⁴ Tado ji gər kadi, Luwə ki te ki Burəbe Jeju lo koy'ti kin, a te se'je lo koy'ti ki Kirisiti tɔ. A te se'je kadi ində'je num, ingi num kadi'ne'ti. ¹⁵ Nya'gi pəti ki te dɔ'je'ti in tado maji læ'se. Ningə, lo kin'ti, ra maji læ Luwə a to mbar mbar kadi aw ki dɔ de'gi'ti ki kete kete. Aw ki kete kete kadi to de'gi ki nje kelta ki Luwə, rai'ə oyo ge, piti'ə ge, toi mbar mbar ki dɔ'ti.

¹⁶ In tado kin ə, j'ingə'n tɔgi par par. Re darɔ'je ki k'oo ki kum ne kin ə tɔg'ɔ isi təl ki gogi kaa, ndil'je isi ingə tɔgi ki rangi ki ndɔ'gi ndɔ'gi. ¹⁷ Tado kon'gi ki j'isi j'ingəi'de ɔone kin, in kon ki dɔkagilo li'ə in nden be par, taa ɔlɔ kəl kare tɔ, lokɔ j'un j'ində kadi tɔji ki ətɔi ɔol, ki bitɔi ki non'ti ki a re go nje'gi'ti kin. ¹⁸ Nya ki j'isi

† 4:13 4.13 Pa'gi 116.10

j'anyi ngod'o, in nya ki de oo ki kum'ne kin el, nan in nya ki de oo ki kum'ne el yo. Nya ki de oo ki kum'ne, ndo'a in ngayn el, nan nya ki de oo ki kum'ne el, a to biti ki non'ti.

5

Darɔ ki sigi

¹ Ji gər maji kadi re darɔ'je ki j'in me'ti donangi'ti ne, ki to to *kəyku be kin tuji ə, j'awi ki darɔ ki sigi ki in kəy ki Luwə ra adi'je me dɔran'ti non, ki in kəy ki de ra ki ji'ne el. In kəy ki a to biti ki non'ti. ² Tado kisi ki j'isi me darɔ'ti ki in kəyku kin, j'isi tuməi um um, tado ji ge ngayn kadi j'uləi darɔ'je ki dɔran'ti rɔ'je'ti ki to to kəy ki biti ki non'ti do mad'a'ti. ³ Be ə loki re darɔ'je ki donangi'ti goto ə de a oo'je ki rɔ'je kare el. ⁴ Tado kisi'je me darɔ'ti, ki in kəyku kin, ji tumə um um, nya aldo singə'je. Ningə ji ndigi kadi j'ori rɔ'je ko me darɔ'ti kin el, nan ji ndigi kadi j'uləi darɔ ki dɔran'ti do'ti, kadi darɔ ki kumngayira tu do darɔ ki koy. ⁵ Ningə in Luwə inbe ə ində kadi nya'gi kin a rai nya be do'je'ti. In in ə ində Ndil'ne me'je'ti to nya ki adi'je dokete dann nya maji'gi'ti ki ində taa dangi tado lə'je, kadi a adi'je.

⁶ Lo kin'ti, j'uwəi tɔgi'je ba ki dokagilo'gi pəti. Ningə ji gər kadi loki j'in me darɔ'ti ki donangi'ti ne kin bay ə, j'in gidi kəy'ti lə'je, sanyi ki Burəbe. ⁷ Toki rɔta'ti, in ki takul kunme ə j'isi j'aw'n, um in kum'je ə oo lo ə j'isi j'aw'n el. ⁸ J'uwə tɔgi'je ba ə j'isi j'aw'n, ningə ji ndigi ngayn kadi j'inyə darɔ kin, ə j'aw j'ində be kadi Burəbe'ti. ⁹ Nga ningə, re j'isi'n me darɔ'ti kin, eke ji tus'ə j'inyə, nya ki uwə me'je, in ta kadi ji nəl Burəbe. ¹⁰ Tado maji kadi j'a ji te kare kare kadi ji ra non Kirisiti'ti, lo gangi ta'ti li'ə. De ki ra kaa a ingə nya ki sow do'ne, kigo kulə ra'a'ti ki un darɔ'ne ra'n: ki re in'n kulə ki maji eke kulə ki majel.

¹¹ Ginn nya ki kadi ji bol'n Burøbe, ji gər maji, in ə j'isi sangi row kadi ji buki'n de'gi go'je'ti. Luwə gər'je ar njay, ningə m'gər kadi ingi kaa, ki kadi elita ki ngom el ə, in gəri m'in ar njay tɔ. ¹² Ji ndigi kadi ji təl j'elita dɔ rɔ'je'ti rangi bay taa kadi in gəri'je, el, nan j'un sese tarow kadi rɔ'se nəl'se dɔ'je'ti. Lo kin'ti, a ingəi ta ki kadi a turi de'gi'ti ki isi indəi gu'de ki nyara ki gidi'de'ti ne kare, um nyara ki ngarme'de'ti el kam. ¹³ Re in rɔta'ti kadi j'in de'gi ki dɔ'je goto ə, in tado lə Luwə ə dɔ'je goto'n, a re j'in nje kumkar'gi tɔ ə, in tado lə'se ə j'in'n nje kum kar'gi tɔ. ¹⁴ Toki rɔta'ti, ndiginan lə Kirisiti onbe dɔ'je'ti, j'in ki ji gər toki de kareba oy tado de'gi pəti, adi de'gi pəti oyi kin. ¹⁵ Oy tado de'gi pəti, kadi de'gi ki sii ki dɔ'de taa, sii tado lə'de inbe'gi el nga, nan tado lə de ki oy ə ində taa lo koy'ti tado lə'de kin.

¹⁶ Nga ningə, j'a j'oo'de kigo k'oo'ə'ti lə'de el biti nga. Re kete j'in, j'oo Kirisiti kigo k'oo'ə'ti lə'de ka, ki ngosine kin, j'a j'oo'ə be el ratata nga. ¹⁷ Re de ində rɔ'ne nan'ti me tɔ Kirisiti'ti ə, in nyakində ki sigi. Nya'gi ki kɔkɔ dəri kɔ, nya'gi ki rɔ'a'ti pəti, təli nya ki sigi. ¹⁸ Ningə nya'gi kin pəti in rɔ Luwə'ti, ki nje təl kulə'je noji nan'ti sə'ne, ki row lə Kirisiti. Luwə ki adi'je kulə kulə de'gi noji nan'ti si'ə inbe. ¹⁹ Tado in Luwə ə, ki row lə Kirisiti, ulə'n de'gi ki donangi'ti, noji nan'ti sə'ne, ki kanji tudə majel'gi lə'de ki rai. Nga ningə, ində taa kulə noji nan'ti ta'je'ti kadi j'iləmbər'ə.

²⁰ J'in de'gi ki Luwə ulə'je to nje ra kulə tor Kirisiti'ti. Nga ningə, Luwə un'je bari'n'se ki rɔ'ne'ti. Me tɔ Kirisiti'ti, j'uwə ngonn mbay nja'se ba, uləi noji nan'ti ki Luwə. ²¹ Kirisiti ki ra majel el, nan Luwə buki majel'gi lə'je ki dɔ'a'ti. Oy ki dɔ'a'ti, kadi ki row li'ə, Luwə təl'n'je de'gi'ti ki dana takum'ne'ti.

6

¹ Toki j'ində rə'je nan'ti ki Luwə dɔ kulə'ti, ji dəji'se kadi kidi ra maji lə Luwə ki ingəi kin el. ² Tado Luwə inbe el ene:

«Dɔkagilo'ti ki maji, m'oo dɔ ndu'i,

Ndɔ ki in ndɔ kaji de'gi, m're m'osi kil'i.»

Nga ningə, dɔkagilo ki maji nga ə to kin, ndɔ kaji de'gi nga ə re kin*.

³ Kadi to kulə ki j'isi ra kin ta goto dɔ'ti, ji sangi row kadi ji tugə de madi jigi'ti el. ⁴ Nya ki j'isi sangi, ji sangi kadi ji toji me nya'gi'ti pəti, toki rɔta'ti, j'in njekuləbər'gi lə Luwə. J'uwə tɔgi'je ba ə ji təl j'uwə bay, me kon'gi'ti, me kumtondoo'ti, me bol'ti, ⁵ ginn kində'ti lə de'gi, me dangay'ti, ki me sulə'ti ki de'gi suləi bulə de'gi dɔ'je'ti. Me kulə'ti ki aldo singə'je, lo to bi goto, me bo'ti, kaa j'uwə tɔgi'je ba†. ⁶ Ji toji kadi j'in njekuləbər'gi lə Luwə me kar njay'ti, me gər Luwə'ti, me koreme'ti, me ramaji'ti. Ndil Luwə in se'je nan'ti, ji ndigi de'gi ndigi ki rɔta'ti, ki kədinan goto'ti. ⁷ Ji toji kadi j'in njekuləbər'gi lə Luwə me kiləmbər ta'ti ki rɔta'ti, ki j'ilə ki tɔgi lə Luwə. Nya kati lə'je, ki dər rɔ lə'je, in nyara ki dana takum Luwə'ti. ⁸ De'gi osi kurə'je ge uləi rɔsol dɔ'je'ti ge, elita ki majel dɔ'je'ti ge, elita ki maji ge. J'isi j'elta ki rɔta'ti kin ka oyi'je to nje ngom'gi, ⁹ gəri'je bəti, nan oyi'je to de'gi ki gəri'de el be, j'a ji njiyə ki dɔ'je taa, nan oyi'je to njekoy'gi. Uwə'je dangay'ti ki kanji təl'je, ¹⁰ tuji me'je ka rɔ'je nəl'je par par. J'in njendoo'gi, nan ji təl de'gi ngayn nje nyakingə'ti, to to nya ki nya lə'je goto be, nan ki rɔta'ti ə, nyakingə'gi pəti in yan'je.

* 6:2 6.2 Ejay 49.8 † 6:5 6.5 KNK 16.23, 19.29, 21.30

¹¹ In de'gi ki Korenti'ti, j'el kann kumta, ji te me'je ki ro'se'ti. ¹² Ji to'ji'se ndigi ki ji ndigi'se ki taga, nan in ingi e tei me'se adi'je el. ¹³ Lo kin'ti, m'el'se ta toki baw ngann'gi a el'n ngann'ne'gi ta kin be. Ninge ji do'ji'se kadi ingi kaa, tei me'se adi'je toki j'in ji te'n me'je j'adi'se kakin be to.

Gangi nan ki majel

¹⁴ Maji kadi ulai do'se ki non be par ginn jugi'ti ki kareba ki nje ki gori Luwe el kam el. Nya ki ro'ta'ti ki nya ki majel a indai ro'de nan'ti el; kunji ingi ki lo ki diw asi kadi a indai ro'de nan'ti el. ¹⁵ Lo kadi Kirisiti ingi ki Su ta'de asi nan goto; de ki njekunme kadi Luwe ingi ki de ki nje kunme'ne kadi Luwe el, nya ki a uwai nan do'ti goto. ¹⁶ Nya ki a oro *Key lo Luwe ki kagi yo'gi nan'ti goto. Tado j'in e, j'in Key lo Luwe ki nje kisi kumngayira ba toki Luwe inbe el'n ene:

«M'a m'ra be dann'de'ti, e m'a m'njiye se'de nan'ti, m'a m'in Luwe lo'de, e in a in de'gi lo'm to[‡].»

¹⁷ In tado ki be kin e, Burabe el'n ene:

«In gangi nan ki de'gi ki gori m'in el, odi nya ki to njen el,

e m'in m'a m'uwase ki ro'm'ti[§].»

¹⁸ Burabe ki Nje togi peti el bay ene:

«M'a m'in Luwe ki Baw'se, e in, a in ngann'm'gi ki dingem ki ki dene k'el Burabe ki nje togi peti*.»

7

¹ Nje ndigi'gi lo'm, toki j'ingai kunndu'gi ki Luwe un adi'je be kin, maji kadi j'inbe'gi, j'ari ro'je njay do nya'ti

‡ 6:16 6:16 Lebitiki 26.12; Ejekel 37.27 § 6:17 6:17 Ejay 52.11; Ejekel 20.34 * 6:18 6:18 2 Samiyel 7.14; Ejay 43.6

ki a njenyi ki daro'je ki ndil'je. Ningə adi j'indəi ro'je ta dangi me bol Luwə'ti.

Ronel lə Pol

² Indəi'je ngarme'se'ti! De madi ki ji ra si'a nya ki low'a'ti el goto, de ki ji to ko nya li'a goto, taa de ki j'adi'a ji taa nya li'a kaa goto to. ³ Ningə m'el'ta kin be kadi m'gangi'n ta do'se'ti el, tado m'el kete nga toki j'ində'se ngarme'je'ti kadi re in koy ə koy, kaji ə kaji. ⁴ M'tinyi me'm kati ngayn ki ro'se'ti, m'ində gu'm ngayn tado lə'se. M'ingə mesol ngayn, ro'm nəl'm ki dum, me kon'gi'ti ki j'ingəi'de.

⁵ Loki ji re ji te donangi Maseduwann'ti nu kin, lo koron goto, j'ingəi kon'gi ki dangi dangi: ro gugi gidij'e, bol rosi me'je. ⁶ Nan Luwə ki njekulə dingəm me de'gi'ti ki nje sol do'de, adi'je togi ki row re lə Titi. ⁷ Nga ningə, in re lə Titi par ə adi'je togi el, nan in togi ki adi'a kin to ə adi'je togi. Titi el'je toki in ndigi ngayn kadi oyi m'in, taa mann non re kum'se'ti num, ta on me'se num tado lə'm. Lo kin'ti, m'ingə ronel ngayn do mad'a'ti bay.

⁸ Re makitu ki m'ndangi m'adi'se kete kin tuji me'se kaa, m'ndingə ro'm do'ti el. Re m'ndingə ro'm do'ti ə, in tado k'oo ki m'oo kadi tuji me'se dokagilo madi'ti*. ⁹ Ningə ki ngosine kin, ro'm nəl'm tado me'se ki tuji kin el, nan tado k'in ki metuji lə'se aw sese adi inyəi gorow njiyə'se ki majel ko. Me'se ki tuji kin ə in nya ki Luwə ndigi, adi j'in j'el toki nya madi ki majel kare ki ji ra sese goto. ¹⁰ Tado metuji ki nəl Luwə, re ki k'inyə gorow njiyə ki majel ko, kadi te ki de kaji'ti, ki kanji kadi de ndingə ro'ne do me'ti ki tuji kin. Nan metuji ki de inyə'n row nya ra'ne ki majel ko el, a re ki koy. ¹¹ Ki

* 7:8 7.8 2.3

ngosine kin, inbe'gi oyi kandi metuji ki nəl Luwə kin ki kum'se: Ra adi toi bi dɔ rɔ'se'ti el! Dəji me sol ki rɔ tinyi'se num, ndingəi rɔ'se ngayn num, ɓol tɔl'se num, in ndigi ngayn kadi oyi m'in num, ta on me'se tado lə'm num, taa ta'se in dɔ de'ti ki ra nya ki gorow'ə'ti el kakin num tɔ. Toji me nya'gi'ti pəti toki ɔjido ta kin ingi, ari njay. ¹² Nga ningə, m'ndangi makitu kin m'adi'se tado lə de ki ra nya ki low'ə'ti el kin el num, taa tado lə de ki nya ki gorow'ə'ti el kin tuji me'ə el num tɔ. Nan in kadi inbe'gi, oyi tingə ki in tingəi bil tado lə'je kin ki kum'se, takum Luwə'ti. ¹³ In kin ə in nya ki adi'je tɔgi. Ningə j'ingə tɔgi par el, nan j'ingə rɔnel kibo ngayn inbe ɓay tɔ, loki j'oo nəl ki rɔ Titi nəl'ə tado kuwə ki ingi pəti uwəi hangal'a indəi nanga me hal'se'ti ki toji. ¹⁴ Kində ki m'un'se m'ində'n gu'm ki rɔ'a'ti kin, rɔ'm sol'm el. To ki ka ki j'el'se ta ki rɔta'ti ki ndo'gi, piti ki ji piti'se non Titi'ti toji rɔ'ne ki taga kadi in ta ki rɔta'ti. ¹⁵ Lo kin'ti, rɔ'a nəl'ə ngayn ɓay dɔ'se'ti, loki me'ə olo dɔ təlɔ go ta'ti lə'se pəti, ki kuwə ki uwəi'ə ki rɔ'se'ti ki ɓuki nan'ti ki ɓol. ¹⁶ Rɔm nəl'm ngayn adi m'ində me'm dɔ'se'ti me nya'gi'ti pəti.

8

Kaw nya tado ra'n ki njekunme'gi ki Jerujalem

¹ Ngannkon'm'gi, ji ndigi kadi in gəri maji ki Luwə ra ki Njekawnan'gi ki dɔnangi Maseduwann'ti kin. ² Kon'gi ki dangi dangi te dɔ'de'ti, nan be kaa rɔ'de nəl'de ki aldo maji, adi me ndoo'ti lə'de ki ngayn inbe kin kaa, uni nya maji'gi lə'de ngayn ki me ki kare. ³ M'man naji lə'de dɔ'ti toki uni kigo tɔgi'de'ti, ki madi'gi uni ki aldo tɔgi'de inbe ɓay. Ningə in ki me ndigi lə'de inbe ə adi. ⁴ Dəji'je ə təl dəji ɓay, kadi j'adi'de tarow kadi n'ingi kaa n'uləi ji'de me nyakaw'ti tado lə de'gi lə Luwə ki

sii Jerujalem'ti kin tɔ*. ⁵ Rai nya ki aldɔ in ki j'indɔ me'je dɔ'ti kadi a rai. Uni rɔ'de inbe adi Burɔbe kete, ningɔ go'ti, uni adi'je tɔ, kigo ndigi'ti lə Luwə. ⁶ In tado kin ə, j'ulə'n dingəm me Titi'ti kadi təl aw tɔlta kulə nyakaw tado ra maji kin, toki ulə'n ngirə dann'se'ti nga kin. ⁷ Nga ningɔ, toki in nje nya ki to mbar me nya'gi'ti pəti, adi in me kunme'ti lə'se, me kuji kelta'ti lə'se, me nyagər'ti lə'se, me tingɔ bil'ti ki kanji to bi dɔ rɔ'se'ti, ki me ndigi nan'ti ki ji toji'se row'ə, maji kadi toji toki kuləra maji'gi lə'se kin in nyakingə lə'se ki to mbar mbar. ⁸ Ningə m'el'se toki in ndu ə m'un madi'se el; re m'el'se ta tingəbil lə madi'se'gi ə, in kadi ingi, oji ndiginan lə'se ki rɔta'ti adi de'gi gəri, me nyakaw'ti kin. ⁹ Tado in gəri memaji lə Burɔbe lə'je Jeju Kirisiti maji. Kirisiti ki in njenyakingə, nan ra rɔ'ne njendoo'ti tado lə'se, kadi me ndoo'ti li'ə, ingi, təli nje nya'gi. ¹⁰ In ta kigo k'oo'ə'ti lə'm ki m'oo ə m'el dɔ'ti. Ningə in ta ki sow dɔ'se inbe'gi maji, tado ingi, ə in de'gi ki dɔkete ki rai kulə kin bal'ti ki dər. In de'gi ki dɔkete me ra'a'ti par el, nan in de'gi ki dɔkete me kun ndu'ti tado ra'a. ¹¹ Ə ki ngɔsine kin, maji kadi tɔlita kulə kin, tado kadi, kigo tɔgi'se'ti, kulə ki rai nga num, ndigi ra'a num, sii nan'ti lay. ¹² Tado, loki de adi nya ki me ki kare, Luwə taa nya li'ə ki adi kin kigo tɔg'ɔ'ti ki me kəy'ti, um nya ki awi'n el par ə, Luwə a indɔ me'ne dɔ'ti el. ¹³ Ningə in ta kadi ji ra'se kadi osi me ndoo'ti el. Osi me ndoo'ti kadi in soti ki madi'se'gi el, nan in ta kadi asi nan yo. ¹⁴ Ki ngɔsine kin, ki nya lə'se ki to mbar kin, asi kadi a rai ki nje ki yan'de to rɔ'de, ningə ndɔ ki nya lə'de a to mbar ə nya to rɔ'se ə, a rai sese tɔ. Lo kin'ti ə a asi nan, ¹⁵ toki makitu lə Luwə el'n ene:
«De ki ɔy ngayn, de oo pa nya li'ə el, ningə de ki ɔy ngayn

* 8:4 8.4 1-4; Rɔm 15.26

el, nya ki du'ə goto†.»

Titi ki madi'ne'gi madi awi Korenti'ti

¹⁶ J'uləi toji do Luwə'ti ki ra adi ta lə'se to ro Titi toki to'n ro'm kin be to. ¹⁷ Titi ndigi ta ki j'ində non'a'ti kadi təl aw ro'se'ti. Ningə kete bay taa ka, inbe ki do'ne to ro'a ngayn tado lə'se, adi in ki me ndigi li'ə inbe ə isi awi'n ro'se'ti. ¹⁸ J'ulə ngonkon'je kare j'adi aw si'ə. In ngonkon'je ki Njekawnan'gi ki dangi dangi elita li'ə maji oji'n do kadi ro li'ə tado Poyta ki maji. ¹⁹ Bay to, in de ki Njekawnan'gi ki dangi dangi uləi ji'de do'a'ti kadi aw se'je tado tado kulə nyakaw tado ra maji kin. In kulə ki j'un ro'je tado'a kadi to Burəbe ingə'n kəsikurə, taa kadi ji toji'n ndigi ra maji ki rosi me'je kin to. ²⁰ Ki ojido nar ki de'gi adi'je ngayn kadi j'in ə j'ində kum'je go kulə'ti ki kadi rai, j'ində kumkədi do'ti kadi de'gi oyi'je to de'gi ki ro'ta'ti el, el. ²¹ Ji sangi kadi ji ra nya ki nəl Luwə par el, nan ji sangi kadi ji ra nya ki nəl de'gi to. ²² Nje kaw ki ro'se'ti kin, j'ulə ngonkon'je kare si'ə non bay. In de ki nja ngayn, ji nan'a, adi j'oo tingəbil li'ə. Ningə ki ngosine kin, to ro'a ngayn kadi n'in me kulə'ti kin to, tado taa ki taa me'se. ²³ Ningə ki ojido Titi, in madi njiyə lə'm, taa in madikulə'm ki ro'se'ti to. Ningə, ngannkon'je'gi ki dani'ə, in ngann njekawkulə'gi lə njekawnan'gi ki dangi dangi ki kadi Kirisiti ingə'n kəsikurə to. ²⁴ Toji de'gi kin adi gəri toki in ndigi'de ndigi ki ro'ta'ti. Lo kin'ti, njekawnan'gi ki dangi dangi a gəri toki in ndigi de ndigi ki ro'ta'ti, taa toji ki j'isi j'uləi do'se'ti takum'de'ti kin kaa in ki ro'ta'ti to.

9

Luwə ndigi de ki adi nya ki ronel

† 8:15 8.15 Tekitaga 16.18

¹ Ki ojido nyakaw ki kadi ji ra'n ki de'gi lə Luwə ki sii Jerujalem'ti, maji kadi m'ndangi ta do'ti m'adi'se, m'oo ta ki kadi m'ndangi bay el nga. ² M'gər ndigi ramaji ki rosi me'se kin, adi m'piti'se ki taga takum de'gi'ti ki donangi Maseduwann'ti*. M'el'de m'ene: «Ngannkon'je'gi ki donangi Akay'ti sii do nja'de'ti bal'ti ki dər.» Ningə tingəbil lə'se kin ra adi Njekawnan'gi ngayn ndəli. ³ Lo kin'ti, m'ulə ngannkon'je'gi ki rə'se'ti kadi piti ki ji piti'se oji'n do lo kin, təl nya ki kare el. Ningə toki m'el'n, m'ndigi ngayn kadi sii do nja'se'ti toki rota'ti inbe tə. ⁴ Tado kin ə re de'gi ki donangi Maseduwann'ti awi sə'm rə'se'ti, ə sii do nja'se'ti el ningə, j'in ki ji taa me'se kin, j'a təl de'gi ki rə'de sol'de, nga ningə, rəsol kibo ngayn a in do'se'ti inbe'gi. ⁵ In tado kin ə, m'oo maji ngayn kadi m'dəji ngannkon'je'gi madi kin kadi awi kete non'm'ti, rə'se'ti, kadi kawi nja kadikare me ndigi ki uni ndu'se do'ti kin. Loki in ki kəsi nja'a nan'ti pəti ə de oo ə, a in nya kadi ki me ndigi, um in nya ki de ində təgi do madi'ne'ti ə adi'n el. ⁶ Ningə kadi in gəri toki:

De ki duw nya nden be,
a təti nden be tə;
ə de ki duw nya ngayn,
a təti ngayn tə.

⁷ Kadi de ki ra adi kigo koj'ə'ti ki oji me'ne'ti, um ki ndingə rə eke ki təgi madi ki kində do'ti el. Tado Luwə ndigi de ki adi ki rənel. ⁸ Luwə aw ki təgi kadi adi maji'gi ki dangi dangi ndogi'se mann'ti. Lo kin'ti, a awi ki nya'gi pəti ki kadi ra sese ki dəkagilo'gi pəti. A to'se mbar mbar kadi uni rai kulə'gi ki maji. ⁹ Toki makitu lə Luwə el'n ene:
«Kanyi nyakingə lə'ne ki me ndigi adi njendoo'gi,

* 9:2 9.2 1.16

ramaji li'ə to ki ndo'gi ndo'gi†.»

¹⁰ Luwə ki nje kadi ko nya njeduw nya ki nje kadi nyakusɔ de sɔ, a adi'se ko nya ki to mbar mbar, taa a ra kadi togi tɔ. Lo kin'ti, ramaji lə'se a te ki do'ne ki taga wangi. ¹¹ Nga ningə a in njenyakingə'gi me nya'gi'ti pəti, kadi rai maji ki me ndigi lə'se ki kete kete. Ningə a ra kadi de'gi ki a uləi ji'se adi j'adi'de kin, a təli ki oyo adi Luwə tɔ. ¹² Kadikare lə'se kin, a ra ki njekunme'gi par el, nan a ra kadi de'gi təli ki oyo ngayn adi Luwə tɔ. ¹³ Loki in oyi maji lə kulə kin ə, a uləi toji do Luwə'ti tado təl ki təli rɔ'se go Poyta'ti ki maji lə Kirisiti, manyinaj'a ki taga kin, ki maji ki rai se'de ə kanyi nya maji'gi lə'se adi'de num adi ndəgi de'gi pəti num kin tɔ. ¹⁴ A elita ki Luwə tado lə'se, toji ndiginan lə'de ki rɔ'se'ti, oji'n do maji lə Luwə ki ində nangi ripi ripi ki do'se'ti kin. ¹⁵ Toji in ki do Luwə'ti tado kadikare li'ə ki de oo ngang'a el kin.

10

Pol rɔ do kulə'ti ki to me ji'ə'ti

¹ De'gi eyina m'in Pol, loki m'oo kum'se ə m'sɔl do'm, a re m'in sanyi tɔ ningə, m'un do'm taa, m'ra madi ngan sese. Nan m'dəji'se ki takul sɔl lom lom ki memaji lə Kirisiti, ² kadi rai m'in adi m'ra m'adi ngan sese el, dokagilo'ti ki m'a m're'n dann'se'ti. Tado m'ində do'm'ti kadi m'a m'ra m'adi ngan ki de'gi madi ki isi eli eyina j'isi ji ra kulə lə de'gi kare kin. ³ In ki rɔta'ti kadi j'in de'gi, nan j'isi rɔ ko rɔ ki de'gi si rɔi nan kin el. ⁴ Nan nyarɔ'gi ki j'isi rɔ'n, in ki in rɔ de'ti el, nan in nyarɔ'gi ki to'gɔ in rɔ Luwə'ti, kadi tuji togi'gi ki ngan ngan. Ji tuji'n mərta'gi lə de'gi ki in mərta'gi ki gorow'ə'ti el, ⁵ ji budi nya'gi pəti ki re ki kundɔtaa ki o'gi gər Luwə. J'a

† 9:9 9.9 Pa'gi 112.9

ji ra kadi merta'gi la de'gi in merta ki kadi tal re se'de go ndu'ti la Kirisiti. ⁶ Nga ninga, j'in ndakba kadi j'inda ba kal de'gi madi ki a tali ro'de go ta'ti el j'oji'de, ndo'ti ki ingi poti a tali ro'se maji go ta'ti.

⁷ Gonyi nya'gi ki to takum'se'ti ne kin! Re de madi ger ar njay kadi n'in de la Kirisiti a, maji kadi inda nya kare kin do'ne'ti to: re in de la Kirisiti a, j'in kaa j'in de'gi la Kirisiti to. ⁸ A re m'ra ronel ki aldo lo nden, oji'n do togi ki Burabe adi'je kadi j'osi'n ginn'se ki kete, um kadi ji tuji'n'se el kin kaa, ro'm sol'm el. ⁹ M'ndig'i kadi de oo'm m'to to de ki nje kadi'se bol me makitu'gi'ti lo'm ki m'ndangi m'adi'se kin el. ¹⁰ Tado de'gi madi eli eyina: «Pol, re oo makitu'gi ki ndangi a, in ta'gi ki ngan ngan, togi'de to, nan loki re ki daro'ne a, de oo togo el, taa ta k'el'a ka nda'a goto to.» ¹¹ Ninga kadi de ki elta kin ger do'ne'ti maji toki, kah'a'ti inbe ki oo'n'je me makitu'ti ki j'isi sanyi ji ndangi kakin a, re ji re ki ro'je ka, kul'a ki j'a ji ra a to be to.

¹² Toki rota'ti a, j'in j'asi nan ki de'gi madi ki inbe'gi oyi ro'de nya madi'ti kin el, eke j'a j'uni ro'je j'oji kadi de'ti el to. Nya kare, kun ki isi uni ndu'de inbe'gi par a rai kul'a, isi gonyi loki ro'de inbe'gi par kin, ra adi nyager lo'de goto. ¹³ Nga ninga, ki ojido'je, j'a j'oji ro'je ki aldo lowa el, nan j'a j'oji ro'je kigo ngang'i kul'a'ti ki Luwa adi'je a adi j'aw biti ji te'n ro'se'ti kin. ¹⁴ Toki re j'ene j'aw biti ji te ro'se'ti a, ji toji ro'je ki aldo ngang'i lowa el. Tado j'aw biti ji te ro'se'ti dokete ki Poyta ki maji la Kirisiti, toki rota'ti. ¹⁵ Lo kin'ti, ji toji ro'je ki aldo ngang'i kul'a lo'je el, j'inda gu'je ki kul'a lo de'gi ki rangi el. Nan j'inda me'je'ti kadi kunme lo'se a aw ki do mad'a'ti, kadi j'ingoi row ji ra'n kul'a'gi ki ati bol ngayn dann'se'ti. J'a ra kigo ngang'a'ti ki Luwa oji'je kadi ji ra. ¹⁶ J'a j'ilombor Poyta ki maji go donangi'gi'ti ki sanyi gidi'se'ti, ki kanji

kadi ji toji ro'je ki kulə lə de'gi ki rangi ki rai ngangı lo'ti lə'de ki sow do'de. ¹⁷ De ki ge kində gu'ne ningə, maji kadi un Burəbe ə ində'n gu'ne*. ¹⁸ In de ki Burəbe ə oo'ə nya madi'ti ə nda'a to'ti um in de ki inbe oo ro'ne nya madi'ti ə nda'a to'ti el.

11

Pol ingi ki njekawkulə'gi ki nje ngom

¹ Re asi kadi ɔsi ginn'm nden me do majel'ti lə'm ningə, m'ene oyo ɔsi ginn'm be! ² Jangi ra'm tado lə'se, ningə in jangi ki in ro Luwə'ti. M'uwə do'se tado lə dingəm kareba be, ki in Kirisiti, kadi to m'te sese non'a'ti to ngonn ki mandı ki ar njay, ki gər ngaw el bay. ³ Nan m'bol kadi mərta'gi lə'se, təl mərta'gi ki tuji, kadi indəi ngangı doo ki doı nan nan'ti ki Kirisiti maji ar njay, adi ɔsi'se ngərəngi, toki lii ədi'n Ebi ki ta ngom lə'ne kin be*. ⁴ De madi ki rangi a in non kadi re ilə'se mbər Jeju ki rangi ki in ki j'ilə'se mbər'ə kete, a adi'se ndil ki rangi ki in ki ingəi kete kin, eke a adi'se Poyta ki maji ki rangi ki in ki taai kete kin kaa, a in kadi ɔsi ginn'ə ki togi'se par. ⁵ Nya kare, m'in m'oo nya ki njekawkulə'gi ki oyi ro'de toki ngayn kin utəi m'in el. ⁶ Domaji ə m'aw ki kuji kelta ngayn el, nan ki ɔji do nyagər ə, m'in me'ti non. In nya ki j'ɔji'se taga wangi me nya'gi'ti pəti ki row'gi ki dangi dangi.

⁷ Ningə kadi m'dəji'se m'oo ke Poyta ki maji lə Luwə ki m'inbe m'ilə'se mbər'ə ki do ki kulə nanga kadi m'un do'se taa, taa m'ilə'se mbər'ə kare ki kanji kingə nya low'ə'ti kin, in nya ki low'ə'ti el ə m'ra wa? ⁸ M'taa nya ji Njekawnan'gi'ti ki rangi, ki ingi ə rai sə'm ə m'ra'n kulə dann'se'ti. ⁹ Dokagilo'ti ki m'ində'n dann'se'ti, ə nya to'n

* 10:17 10.17 Jeremi 9.23; 1Ko 1.31 * 11:3 11.3 Lotum 3.1-6, 13

rɔ'm kin, de madi ki m'iyə goto. In ngannkon'je'gi ki in dɔnangi Maseduwann'ti ə rai sə'm me nya'gi'ti ki to rɔ'm. Me nya'gi'ti pəti, m'uwə tɔgi'm ba kadi m'ɔy de madi el, ningə, m'a m'nanyi ki lo kuwə tɔgi'm ba'ti inbe kin. ¹⁰ M'el wangi toki de madi ki kadi a ɔgi'm kində gu'm ki ta kin dɔnangi Akay'ti goto. Ningə m'el ki row lə ta ki rɔta'ti ki in rɔ Kirisiti'ti ə isi me'm'ti kin. ¹¹ Tado ri ə m'elta kin be wa? M'el be tado in ndigi ə m'ndigi'se el, el. Luwə gər maji kadi m'ndigi'se!

¹² Nya ki m'ra kin, m'a m'nanyi ki lo ra'a'ti ki non'm'ti, kadi m'ɔgi'n de'gi madi kin row. De'gi ki isi sangi row kadi indəi gu'de toki n'asi nan se'je. ¹³ Ko de'gi kin in njekawkulə'gi ki nje ngom'gi, in njerakulə'gi ki rɔta'ti el, ki təli rɔ'de njekawkulə'gi'ti lə Kirisiti. ¹⁴ Ningə in nya ki əti de bɔl el, tado Satan inbe ki dɔ'ne kaa isi təl rɔ'ne malayka'ti ki aw ki kunjɪ. ¹⁵ In nya ki mbah el, kadi njerakulə'gi lə Su təli rɔ'de to njekuləbər'gi'ti lə Luwə ki rɔta'ti. Nan a təli ta'de kigo kulə ra'de'ti ki majel.

Kon'gi ki ingə Pol

¹⁶ M'təl m'el bəy, kadi de oo'm to de ki dɔ'a goto el. A re be el ningə, in ndigi kadi m'in de ki dɔ'm goto, kadi m'in kaa m'ində'n gu'm nden tɔ, toki isi rai ki de'gi madi ki isi indəi gu'de, ə in ndigi se'de kin be tɔ. ¹⁷ Ta ki m'aw to m'el kin, m'el kigo ndigi'ti lə Burəbe el, nan m'el kigo dɔ majel'ti lə'm. Ningə m'gər kadi in nya ki asi kində tɔgi. ¹⁸ Tado de'gi ngayn isi indəi gu'de kigo k'oo'ə'ti lə'de, adi m'in kaa m'a m'ində kuləkikiyə tɔ. ¹⁹ Ingi ki in de'gi ki kum'se ar njay, ə ki me ndigi lə'se inbe, təli isi ɔsi ginn de'gi ki dɔ'de majel. ²⁰ ɔsi ginn'de adi sii rai'se bər'ti, adi isi ɔsi'se, adi isi taai nya ji'se'ti, oyi tor'se el, bʊki ji'de kum'se'ti indəi'se. ²¹ M'elta kin ki rɔsɔl, ningə in nya ki tɔji kadi j'in de'gi ki tɔgi'je goto. Lo kin'ti,

m'elta to de ki dɔ'a majel be: nya ki de'gi madi oyi to nyakində gu'de, m'in kaa m'ində'n gu'm tɔ. ²² Re eyina n'in Ebirə'gi wa? M'in kaa be tɔ. Re eyina n'in ngann Isirayel'gi wa? M'in kaa be tɔ. Re eyina n'in ngann kaw *Abiraham wa? M'in ka be tɔ. ²³ Re eyina n'in njekulə'gi lə Kirisiti wa? M'a m'elta to de ki dɔ'a goto be m'ene m'utə'de me'ti sanyi. Tado m'ra kulə m'utə'de num, m'ra dangay m'utə'de num, m'ingə kində m'utə'de num, m'in ta koy'ti ndəkba ki dəkagilo'gi pəti num tɔ. ²⁴ Asi nja mi, *Juwipi'gi indəi m'in ta dɔ mutə gidə in jikara†, ²⁵ asi nja mutə, de'gi ki Rɔm'ti tindəi m'in ki gɔl, de'gi tiləi m'in ki mbal nja kare kadi n'tɔli m'in, mann uwə'm nja mutə, m'ra kondɔ kare ki kadi kare ginn mann'ti‡. ²⁶ Me kaw mbah'gi'ti lə'm ki ngayn, asi kadi mann mbo a uwə'm, asi kadi kaya'gi ki nje gangi row rai m'in, asi kadi ngannkon'm Juwipi'gi tei ta'm'ti ə rai m'in, asi kadi nje gər Luwə el tei ta'm'ti ə rai m'in, asi kur me ɓebo'ti, nya ki majel te dɔ'm'ti, asi kadi nyara'm diləlo'ti, asi kadi ba uwə'm, asi kadi ngannkon'm'gi ki in ngannkon'm'gi ki rɔta'ti el rai m'in§. ²⁷ M'ra kulə'gi madi ki m'ər rɔgi me'ti, nya'gi ki ngan ingəm; dəkagilo'gi ngayn bi ɔdi kum el, ɓo ra'm num, kundə ra'm num, taa taa m'ɔgi rɔ'm nyakusɔ, kul on'm, m'aw ki rɔ'm kare. ²⁸ Ki kanji k'el nya'gi madi, nya ki uwə me'm ki ndɔ'gi, m'mər ta dɔ Njekawnan'gi'ti ki dangi dangi pəti. ²⁹ Kin ə tɔgi de madi goto ə, m'in kaa tɔgi'm goto tɔ, kin ə de madi inyə row lə Kirisiti ə, sɔ'm singə'm'ti mur mur. ³⁰ Kin ə re in ta kində tɔgi ə, m'ində gu'm ki tɔgi goto lə'm. ³¹ Ningə Luwə ki Baw Burəbe Jeju, Luwə ki kɔsikurə in dɔ'a'ti biti ki non'ti, gər kadi m'elta ngom el. ³² Loki

† 11:24 11.24 Ndukun ki nja joo 25.3 ‡ 11:25 11.25 KNK 16.22, 14.19

§ 11:26 11.26 KNK 9.23, 14.5

m'te Damasi'ti, nje konbe ki ginn ngar Aretasi'ti adi de'gi toi tatow'gi'ti ki bebo'ti kadi uwøi m'in. ³³ Nan uni m'in me kara'ti, tuwi m'in ki bolo bōr adi m'in taa ki ngal ndogi bōr ki gugì gidø bebo m'osi nanga. In be ø m'te'n ji'ø'ti*.

12

Nya'gi ki Burøbe adi Pol oo me ndil'ti

¹ M'gør toki kindø gu in nya ki nda'a goto yan'ne, be kaa m'a m'elta dō nya'gi'ti ki Burøbe adi m'oo me ndil'ti ki nya'gi ki te ki dō'a adi m'gør. ² M'gør dingøm kare ki njekunme'ne me tō Kirisiti, ki asi ðal dōgi gidø in sō ðone, Luwø un'ə aw si'ə biti me dōran'ti ki nja mutø. Ningø dingøm kin, Luwø un'ə ki darō'a inbe kin be eke in me ndil'ti inbe kaa m'gør el, nan Luwø gør*. ³ M'gør kadi dingøm kin Luwø un'ə, nan un'ə ki darō'a inbe kin be eke in me ndil'ti inbe kaa m'gør el, nan Luwø gør ðøti. ⁴ Luwø un'ə aw si'ə biti Paradisi'ti lə'ne, adi oo ta'gi ki dum kelta'a. In ta'gi ki adi de madi tarow kadi tøl el rangi el†. ⁵ M'a m'indø gu'm ki ojidø de'ə kin, nan ki ojidø'm, m'a m'indø gu'm ø, m'indø me tōgi goto'ti lə'm kin par. ⁶ A re kadi m'indø gu'm kaa, de a oo'm to de ki dō'a goto el, tado in ta ki rōta'ti ø m'a m'el. Nan m'mbøti kindø gu'm, nan panyata de oo'm to de ki ngayn ki aldø nya ki oo'm m'nji m'ra eke oo ta'm'ti. ⁷ Ningø kadi m'indø gu'm ki nya k'oo me ndil'ti ki øti ðol kin el, m'ingø mote madi rō'm'ti: malayka lə Satan kare ø ingø kulø kadi to indø'm kadi m'indø gu'm el. ⁸ Asi nja mutø, m'non dō Burøbe'ti kadi ør kon kin rō'm'ti kō. ⁹ Nan Burøbe el'm ene: «Memaji lə'm asi naki, tado m'nji

* 11:33 11.33 32-33; KNK 9.23-25

* 12:2 12.2 KNK 9.30, 11.25; Gal 1.21

† 12:4 12.4 3-4; Luk 23.43

m'oji tōgi'm me tōgi goto'ti lə'i.» Adi m'a m'ində tōgi'm ki tōgi goto lə'm, kadi tōgi Kirisiti in dō'm'ti. ¹⁰ In tado kin ə, tōgi'm goto kaa m'ra rōnel num, de'gi taji m'in ge, adi m'in me kon ge, indəi kum ndoo ge, adi m'in kon ge tado lə Kirisiti kaa, m'ra rōnel par, tado loki tōgi'm goto kin ə, in ə m'ingə tōgi'ti.

Me Pol osi nanga el tado lə Korenti'gi

¹¹ Ngosine m'təl de ki dō'a majel, ningə in ingi ə indəi tōgi dō'm'ti adi m'təl njedə majel. Ingi ə re a manyinaji dō'm'ti, tado re m'in nya madi el kaa, nya ki njekawkulə'gi ki nganyi ngayn kam utəi m'in goto.

¹² Nya'gi ki toji kadi m'in njekawkulə rai nya dann'se'ti adi oyi: m'uwə tōgi'm ba me nya'gi'ti ki ngan, m'ra nyakōji'gi ki nya'gi ki əti bol, ki tōgi'gi ki əti bol takum'se'ti. ¹³ In ri ə ndəgi Njekawnan'gi ki rangi ingəi utəi'se wa? Nya kare ki m'gər ə, in kōy ki m'in nya ki kōy dō'se'ti el kin par. Nga ningə, kadi me'se səl dō'm'ti ki ojidə nya ki low'ə'ti el kin!

¹⁴ Ki ngosine kin, nja'm in ta row'ti kadi m'aw m'oo'se ki nja mutə[‡]. Ningə kaw'm ki m'a m'aw kam, m'a m'in nya ki kōy dō'se'ti el, tado in darō'se inbe ə m'nji m'sangi, um m'sangi nyakingə lə'se el. Toki rōta'ti, in baw ngann'gi ə a ngəmi nyakingə tado lə ngann'de'gi, um in ngann'gi ə a ngəmi nyakingə'gi tado lə baw'de'gi el. ¹⁵ Ningə ki ojidə'm, m'in ndəkba ngayn kadi m'ra nya kō dō'se'ti. Darō'm inbe ba pəti, m'in ndəkba ngayn kadi m'ra kō tado lə'se. M'gər kadi re m'ndigi'se ngayn be kin ə, ingi a in ndigi m'in ngonndigi el.

¹⁶ De'gi madi a eli eyina in ki rōta'ti kadi m'in nya kōy ki dō'se'ti el, nan a eli toki m'in njekədikum de'gi,

[‡] 12:14 12:14 Kaw'a ki dōkete tō ə ki nja joo tō. KNK 18; 2Ko 13.2

m'te sese ki ta ngom m'taa nya lə'se. ¹⁷ Eke dann de'gi'ti ki m'ulə'de ki rɔ'se'ti kin, de madi ki m'un girə dɔ'a'ti m'taa'n nya ji'se'ti in non wa? ¹⁸ M'dəji Titi m'ad'a aw dann'se'ti, ningə m'ulə ngonkon'je kare m'adi aw si'ə tɔ§. Eke Titi un girə taa'n nya madi ji'se'ti wa? Titi a un girə ta nya ji'se'ti el, tado j'in se'de'gi kin, j'in de'gi ki ndil ki kareba ə isi ɔr'je tarow, taa j'isi j'un gorow ki kareba tɔ.

¹⁹ Mayinu ba, isi oyi ene j'isi ji sangi kadi j'or ta dɔ'je'ti ki non'se'ti, nan jagi, in non Luwə'ti, me kində rɔ nan'ti me tɔ Kirisiti ə j'isi j'el'n ta. Ningə nya'gi kin pəti, njendigi'gi lə'm, in kadi ɔsi ginn'se ki kete me kunme'ti lə'se. ²⁰ Toki rɔta'ti, m'bol kadi loki m'aw m'te dann'se'ti ə, m'ingə'se ta nya ra'ti ki nəl'm el. Ə re m'ingə'se ta nya ra'ti ki nəl'm el ə, nya ki m'ra a nəl'se el tɔ. M'bol kadi m'aw ə, m'tor ta kɔlnan'ti, ki ta jangi ki ra'ti, ki ta wongi'ti, ki ta nii'ti, ki nya taji'ti, ki ta kel nan ta'ti, ki ta kɔji rɔ'ti, ki ta nyara ki biriri'ti. ²¹ M'bol kadi ki re'm dann'se'ti me ndɔ'gi'ti ki a re kin, Luwə ulə rɔsɔl dɔ'm'ti takum'se'ti. M'bol kadi m'aw m'ra ta non'ti tado de'gi madi ngayn ki kete rai majel, nan inyəi gorow njiyə ki to njen kɔ el ə, sii ta nyakɔw'ti, ki ta sangi nan kaya'ti, ki ta nya ki to lo ra'ti el ba.

13

Ta kɔji'gi ki dɔboy'ti ki kuwə ji nan

¹ In kaw ki nja mutə* nga ə m'a m'aw dann'se'ti am. Nga ningə, j'a j'oo go ta lə de'gi ki rai majel toki Makitu lə Luwə el'n ene: «Ta'gi pəti a in ki kunndu dɔ'ti ki mannaji lə de'gi joo eke mutə†» kakin. ² Ə m'el de'gi ki

§ 12:18 12.18 8.18 * 13:1 13.1 12.14 † 13:1 13.1 Ndukun ki nja joo 19.15; Mat 18.16; 1Ti 5.19; Ebr 10.28

ndoki rai majel kete ki nje'gi ki rangi pæti, toki re m'tæl m'aw dann'se'ti gogi ə, de ki m'a m'nji si'ə dɔ majel'ti li'ə goto. Ningə ta kin in ta ki ndoki m'el kete, kaw'm dann'se'ti ki nja joo kin nga, nan ki ɓone m'in sanyi sese kin kaa, m'tæl m're dɔ'ti ɓay. ³ M'a m'nji sese dɔ'ti el, tado isi sangi kadi oyi nya ki toji kadi Kirisiti elta ki row ki rɔ'm'ti. Kirisiti ki, ki rɔ'se'ti aw ki tɔgi, isi oji tɔgi'ne dann'se'ti. ⁴ In ki rɔta'ti kadi de'gi ɓəri Kirisiti kagidəsi'ti tado tɔg'ɔ ki goto, nan isi ki dɔ'ne taa ki tɔgi lə Luwə. Be tɔ ə, j'in kaa, tɔgi'je goto me kində rɔ nan'ti ki Kirisiti, nan j'a j'isi ki dɔ'je taa, nan'ti si'ə ki tɔgi lə Luwə, takum nan'ti.

⁵ Indəi manji rɔ'se inɓe'gi oyi ke isi njiyəi to njekunme'gi inɓe wa? A gəri kadi Kirisiti in dann'se'ti non. A re be el ningə, asi kadi oyi lo inɓe ki rai'ti dana me kində manji rɔ'ti lə'se kin el tɔ ənn. ⁶ M'gər maji kadi a gəri toki j'in ji gər lo ki ji ra səm'ti. ⁷ J'elta ki Luwə kadi rai nya madi kare ki majel el. Ji sangi kadi j'ɔji toki j'in ə j'ingə me'ti el, nan ji sangi kadi j'oo'se rai nya ki maji. Toki re to to nya ki j'in j'osi'ti be kaa, kadi j'oo'se rai nya ki maji. ⁸ Tado j'aw ki tɔgi madi ki kadi j'əsi'n ta ta ki rɔta'ti el. J'aw ki tɔgi ki kadi ji ra'n kulə ki rɔta'ti par. ⁹ Loki tɔgi'je goto nan ingi tɔgi'se in ngayn ə j'ingə rɔnel. Ningə nya ki j'isi dəji Luwə, in ta kadi tɔgi ki kete. ¹⁰ In tado kin ə, m'in sanyi sese kaa, m'ndangi makitu kin m'adi'se kadi to re ndɔ ki m'te dann'se'ti ə, m'ra madi ngan sese ki tɔgi ki Burəɓe adi'm kin el. Tɔgi ki Luwə adi'm kadi m'əsi'n ginn'se kadi awi ki kete yo, um kadi m'tuji'n'se el.

¹¹ Ki ne kin, ngannkon'm'gi, maji kadi sii ki rɔnel, rai kulə kadi awi ki kete kete, kadi uləi dingəm me nan'ti, adi ndu'se osi go nan'ti, ə sii ki lapiya, ningə Luwə ki nje ndigi de'gi ki nje kadi lapiya a in nan'ti sese.

¹² Uwøi ji nan kare kare pøti ki kore nan rø'ti. Nje kunme'gi pøti uwøi ji'se.

¹³ Kadi memaji lø Burøbe Jeju Kirisiti, Luwø ki nje ndigi de'gi, ki Ndil Luwø ki njekuwø de'gi nan'ti, in nan'ti sese pøti. Ta goto nga!

Ta lə Luwə Kunmindī kī Sigi
New Testament in Gor

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Gor

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Jun 2022 from source files dated 1 Jun 2022

2c67456e-bce1-5ef4-9c95-47d2d9335aa4